

A large, leafy tree in a park setting, with a person standing next to its trunk for scale.

Castanea sativa: Inspiratieboom van Boomtechnisch adviseur Peter Spijker

Drie gigantische Tamme kastanjes bewaken de ingang van
Park Gulden Bodem bij Arnhem

INSPIRATIEBOOM

5 min. leestijd

**Peter Spijker, boomtechnisch adviseur bij Tree-
vision boomtechnisch ingenieursbureau, woont
in Arnhem en fietst altijd langs de 'poortwach-
ters' als hij zijn kinderen naar school brengt. De
poortwachters zijn de drie eeuwenoude tamme
kastanjes (*Castanea sativa*) die bij de ingang van
het park Gulden Bodem aan de Zijpendaalse-
weg staan.**

Auteur: Santi Raats

De tamme kastanjes hebben een stamomtrek van respectievelijk 7,54 meter, 7,28 meter en 4,78 meter en zijn 26 meter, 26 meter en 18,80 meter hoog. De dikste van de drie poortwachters is de op één na dikste tamme kastanje van Nederland; de dikste staat in Ubbergen bij Nijmegen. Ze dateren uit de periode rond 1650. 'Ik ben op een studiereis in Engeland verliefd geworden op de tamme kastanje. Ik zag daar onder andere in het Fredville Park diverse supergrote exemplaren, waaronder één volledig afgestorven, maar zo duurzaam dat er in geen tijden een tak van afgebroken leek te zijn. Het was een prachtig kaal skelet, hoewel ik ze natuurlijk liever in blakende gezondheid zie', aldus Spijker.

**Er is geen verhoogd risico op
uitbrekende takken **ondanks**
alle scheuren en holtes**

De Romeinen

Als Spijker de drie tamme kastanjes laat zien, is het een zonnige dag waarop de bloeiende kastanjes hun witte bloemetjes fel laten stralen in het licht. 'De tamme kastanje is niet inheems, maar komt hier al zo lang voor dat je hem bijna als inheems kunt beschouwen. Voor de ijstijd kwamen ze al voor in Nederland. Maar de Romeinen hebben ze op grote schaal meegenomen uit het zuiden. Zij plantten ze aan vanwege de eetbare kastanjes. Na

Witte bloemetjes stralen in de zon.

De draaischeuren van de bast, de ruwe schors en de knoesten zijn zo prachtig

de Romeinen verwilderde de boomsoort en bleef hij aangeplant worden.'

Historie

De tamme kastanjes staan in het park Gulden Bodem. Spijker vertelt over de geschiedenis: 'De parknaam is afkomstig van de ondergrond, het voedingrijke löss. In 1650 werd aan de overkant van de weg huis Zypendaal gebouwd. Dit landhuis werd ruim 100 jaar later, in 1760, weer afgebroken, waarna op dezelfde plek het huidige Huis Zypendaal werd gebouwd. Pas daarna werden de tuinen aangelegd in Engelse landschapsstijl. De bomen dateren vermoedelijk van rond 1650, toen het eerste huis werd gebouwd. Het is niet bekend of deze drie reuzen zijn aangeplant als poortwachters, en ook niet of destijds de ingang van het park zich hier bevond,' vertelt Spijker.

Goed dat hij hol is; als hij massief zou doorgroeien, zou hij eerder in zijn geheel omvallen

Beheer

Een aantal jaren geleden zette de gemeente Arnhem de drie poortwachters vrij. Spijker: 'Andere bomen belemmerden hun groei en vitaliteit door lichtconcurrentie. Waarschijnlijk is verdrinking ook de reden dat de meest linkse kastanje een stuk kleiner en smaller is dan de twee ernaast. De kleinste staat ook in de schaduw van de grootste kastanje. De boswachter van Sonsbeek vertelde me vorig jaar dat men houtsnippers had opgebracht in een dikke laag rond de bomen. We hebben erover geboemd en concludeerden dat het beter was om een mulchlaag met natuurlijke opbouw aan te brengen, zodat de opname van voeding geleidelijk kan plaatsvinden en er geen verstikking is door de te dikke laag houtsnippers. Een goed opgebouwde mulchlaag bestaat uit twee lagen: een laag van 3 tot 4 cm fijne compost in de fractie 0/20, en een laag grove houtcompost in de fractie 20/40, eveneens 3 tot 4 cm dik.'

Goede conditie ondanks holtes

Spijker loopt rond de bomen, wijst op een beukenboompje dat door een eekhoorn of vogel is achtergelaten in een holte en vandaaruit is gaan groeien. Hij beschrijft wat hij allemaal ziet: 'De tamme kastanjes zijn in goede conditie. Ze maken goede scheuten aan, ook al zijn ze overwegend hol en zijn er complete banen van de bast afgestorven. Het transport van vocht en voeding gebeurt in de buitenste laag. Ze zijn alle drie bijgesnoeid. De gesteltakken zijn al bomen op zich. Hier en daar zijn er ooit gesteltakken afgestorven en deze zijn dus afgezaagd. Nee, er is op dit moment geen verhoogd risico op uitbrekende takken bij deze bomen, ondanks alle scheuren en holtes. Zo te zien zijn alle risicotakken al verwijderd of ingekort.' Bij de middelste tamme kastanje is een zwartgeblakerde plek zichtbaar, waar ooit een tak uit is gebroken. 'Het zwart is de wondbalsem die boomchirurgen er destijds in hebben gesmeerd,' vertelt Spijker. Dat was destijds een gangbare methode om bomen te beschermen tegen indringers, die

door wonden naar binnen zouden kunnen komen. Met zijn handen wrijft Spijker langs de bast van de middelste kastanje. 'De draaischeuren van de bast, de ruwe schors en de knoesten zijn zo prachtig.' Hij wijst op de ruimte die zichtbaar is tussen de jaarringen van een afgezaagde gesteltak van zo'n 30 cm dik. 'Die ruimte kan ontstaan tussen jaarringen wanneer het hout indroogt. Tamme kastanjes zijn ringporig en hebben daardoor heel duidelijke jaarringen.' Ook weet Spijker te vertellen: 'Het hout van de tamme kastanje is nog duurzamer dan eikenhout, want in het kernhout bevindt zich nog meer looizuur.'

Toepassing

De tamme kastanje is niet de ideale straatboom, omdat hij verharding slecht verdraagt. 'Wel zijn het prachtige parkbomen en zouden er hier veel meer mogen worden aangeplant. Hij prefereert een redelijk rijke, enigszins vochtige bodem, maar verdraagt ook droogte en moet op latere leeftijd licht en ruimte hebben. De boom kent geen specifieke aantastingen of plagen in Nederland; in Noord-Amerika en Italië heerst wel kastanjepest. Hij gedijt goed in zachte winters en warme zomers. Met de klimaatverandering heeft hij in Nederland dus een gouden toekomst... De tamme kastanje past tegenwoordig goed in Nederland. Dit is nu een multicultureel land, en enkele culturen in Nederland gebruiken de vruchten van de tamme kastanje in hun keuken. Ze zijn gezond. In de herfst zoeken mijn kinderen regelmatig tamme kastanjes, die we vervolgens in de oven poffen en eten als snack. Ook heb ik er wel eens stampot van gemaakt, heel zwaar, maar zeer rijk door alle eiwitten en koolhydraten. Daarnaast is het een leuke plukvrucht, waardoor kinderen worden getriggerd om naar buiten te gaan. De tamme kastanje is ook een goede drachtboom voor bijen, omdat de boom zeer veel nectar produceert.'

'De gedraaide bast vind ik prachtig', aldus Spijker.

Begeleiding nodig in aftakelingsfase

De drie tamme kastanjes kunnen volgens Spijker nog honderden jaren mee. 'Het is eigenlijk een mooi systeem dat een boom als hij ouder wordt, aangetast wordt en hol. Daardoor blijft hij langer staan en breekt er hooguit hier en daar een tak uit. Als de boom massief zou blijven en zou doorgroeien, zou hij eerder in zijn geheel omvallen. Het is wel belangrijk dat de drie tamme kastanjes worden begeleid in hun aftakelingsfase. Ik zou aanraden om de groeiplaatsen af te zetten, zodat ze niet meer betreden kunnen worden, en de

De gesteltakken van deze joekels zijn al bomen op zich.

bodem regelmatig met voeding aan te vullen. In een later stadium van het verouderingsproces zullen er takken uit breken, omdat de kroon te kolossaal wordt. Dan moet de kroon worden ingenomen. Hij loopt dan wel weer uit, maar zal nooit meer zo groot worden als in de kracht van zijn leven. Van nature wordt hij van lieverlee steeds kleiner. Boomverzorgers zullen hem in de toekomst kunnen helpen door hem compacter te maken. Uiteindelijk zal er vanwege te veel gewicht of rotting een top afbreken; dan is de boom nog minder dan half zo hoog. Maar de secundaire kroon heeft

ook nog groeikracht in zich. Hoe oud deze bomen onder de beste omstandigheden kunnen worden, weet ik niet. Maar de oudste tamme kastanje in Tortworth in Engeland wordt geschat op 800 tot 1100 jaar oud, dus er is veel mogelijk.'

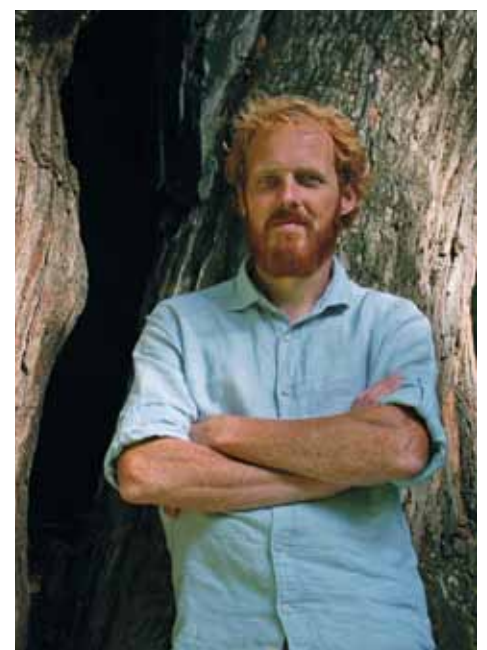
Be social

Scan of ga naar:

www.Boom in Business.nl/artikel.asp?id=23-6888

De tamme kastanjes zijn in goede conditie ondanks alle holtes en spleten.

Peter Spijker, Boomtechnisch adviseur bij Treevision.